СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 98. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 29-го квітня 1939. No. 98. Jersey City, N. J., Saturday, April 29, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1019. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ЗАКЛИКАВ ДИКТАТОРІВ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ДЕСЬ НА МОРІ

ВАШИНҐТОН. — Тепер вийшло на верх, що президент Рузвелт в часі минулорічної кризи в Европі, що закінчилася договором в Мінхені, вислав через свого особистого післанця запрошення до Мусолінія і Гітлера, щоб вони разом з ним зїхались десь у невтральнім місці, на Атлянтійскім океані, найкраще на Азорах, та обговорили всі спірні справи, що загрожували вибухові війни. Одначе диктатори відмовились від такої конференції. Гітлер мав сказати, що він ніяк не може опускати Німеччини.

УРЯД ЖАДАЄ НОВИХ ГРОШЕЙ НА БЕЗРОБІТТЯ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт звернувся до конґресу, щоб той ухвалив 1,750 міліонів долярів на „Доблю Пі Ей" і безробіття на черговий фіскальний рік. „Доблю Пі Ей" тепер затруднює троха більше як два міліони людей і потрібно вище згаданої суми, щоб тих людей далі затруднювати, говорили представники уряду.

БУДОВА НОВИХ ШЛЯХІВ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро публичних доріг внесло перед конгрес проєкт будови близько 27,000 миль нових доріг, які коштувалиб близько три біліони долярів. В тих дорогах булоб 14 тисяч миль „надзвичайних доріг", що перетиналиб ті околиці, які вже нині мають густу сітку доріг, але внаслідок автомобільного переповнення і це їм не вистарчає. Президент Рузвелт мав дати своє одобрення на будову тих шляхів.

ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ВИДАТКАМИ.

НЮ ЙОРК. — На конвенції американських газетярів виголосив промову сенатор Тефт, з Републиканської Партії, і завзивав газетярів, щоб вони в газетах чимскорше звернули увагу суспільности на урядові витрати гроша. Теперішна американська адміністрація так витрачує суспільний гріш, що перейшла границі безпеки, говорив він. З одного боку величезні видатки, з другого боку задовжування і невиносимі податки, які цілком паралізують бизнес, доводять до того, що американські фінанси станули на не певний і небезпечний шлях, який може довести їх до банкротства. Він також говорив, що всі коштовні заміри адміністрації можна обороняти чудовими аргументами, які навіть доказуватимуть їх вартість. Але всі ті заміри треба розглядати не окремо, тільки як частину цілости економічного життя Америки, а тоді їх вартість покажеться цілком інакшою.

ВСЕ ГОТОВЕ ДО ВІДКРИТТЯ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Світова вистава вже викінчена і нетерпеливо вичікує офіціяльного відкриття. На відкриття сподіваються міліон людей. З Европи й інших країв світа прибули офіційні представники. Нюйорські поліції дістали приказ обходитись з гістьми дуже чемно. Вулиці чистіші, ніж колинебудь передтим. Очікують прибуття президента Рузвелта, який виголосить інавґураційну промову.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ДУМАЄ СПЕРЕЧАТИСЬ З ГІТЛЕРОМ.

ГАЙД ПАРК.—Президент Рузвелт уложив свою промову на Світову Виставу ще перед тим, як Гітлер виголосив свою промову в Райхстаґу, що мала бути відповіддю на попереднє предложення президента. Цим дав Рузвелт до зрозуміння, що на Світовій Виставі не задумує входити в дискусію з німецьким диктатором.

НОРВЕЗЬКІ КНЯЗІ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Норвезький престолонаслідник князь Оляф і його дружина, прибули до Америки у звязку з відкриттям Світової Вистави. По дорозі, вже в нюйорській пристані, вони мали прикрий випадок, бо серед мряки їх корабель вдарив у пільотну лодку й затопив її.

БОРОТЬБА В УЧИТЕЛЬСЬКІЙ ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Професор Гартман заявив, що в нюйорській учительській юнії, яка вцілости піднала під впливи комуністів, „сталінських агентів", ведеться тепер приготування до того, щоб повалити комуністичний провід і віддати його знов в руки демократичних елементів. „Ті люди, що вірять в диктатуру, не повинні стояти в проводі тої інституції, якої завданням є плекання ідеалу демократії. А ті, що так роблять, є гінокрити", говорив Гартман. Кілька місяців тому за згаданої юнії виступило через комунізм кілька видних професорів.

НОВИЙ ШЕФ ШТАБУ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН.—Президент затвердив назначення нового шефа штабу Американської Армії на місци уступилого ген. Крейґа. Новий шеф штабу є ген. Маршал і він має 58 літ.

ВІДСЛОНЮЄ ПАМЯТНИК СИНОВІ

Мати президента Рузвелта відслонила на світовій виставі в Ню Йорку памятник свому синові, зроблений Волтером Роселом. Різьба має 36 цалів висоти й вилята з ніклевого зрібла. На фотографії: мати й Росел.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ" В ЛИСОВІ.

Жидачівське старосто припинило діяльність читальні „Просвіти" в Лисові і товмацьке старосто припинило діяльність читальні „Просвіти у Пшеничниках за те, що — як подає ПАТ — діяльність тих читалень виступала проти обовязкових законів і загрожувала таким чином безпеці, спокоєві та публичному порядкові.

Сокальське старосто припинило діяльність таких українських товариств у повіті: в Угринові читальню „Просвіти" і „Сокіл", у Мошкові читальню „Просвіти", кружок „Рідної Школи" і кружок „Союзу Українок"; у Ваневі Себечові та Повиднищі читальні „Просвіти". Це сталося — комунікує ПАТ — внаслідок „вибриків української молоді проти спокою мешканців польської і руської національности і крім цього за діяльність, що загрожувала безпеці, спокоєві та прилюдному порядкові".

БУВШОГО МІНІСТРА КЕРНІКА ЗВІЛЬНИЛИ З ВЯЗНИЦІ.

Бувший посол, б. міністер і б. берестейський вязень Керник, що зголосився у польському посольстві у Празі та поставив себе до диспозиції влади, приїхав до Польщі 26-го березня і зараз посадили його до вязниці у Седлецах. Та прокуратор Окружного Суду у Варшаві взяв під увагу прохання д-ра Керника і дав йому 6-місячну відпустку з вязниці, з якої його зараз випустили.

БОЛЬШЕВИКИ ВИВЕЗЛИ КІСТЯК КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.

Большевики відчинили домовину князя Ярослава Мудрого та його жінки Анни. Тепер большевики перевезли їх кістяки до етнографічного музею в Москві.

КАНОНИ И „КАНОНИ".

„ІКЦ" в статті п. н. „Чому Німеччина не моглаб перемогти в світовій війні?" міркує, що Німеччині в такій війні забракло би головно етики та ідеї, які є прикметні всім іншим народам.

„Етика, це така невловима річ, що видається завойовницьким народам без значіння. Що значать канони (засади) етики супроти справжніх канон, крісів та скорострілів. Але кріси й гармати є обслугувані людьми, а людина є без огляду на все „сотворіння етичне", так як названо її також „створінням" метафізичним й релігійним".

Не можна вести сучасної війни ані з метою розбою, ані з метою масового мордування сусідного народу, ані з метою завоювання в старому значінню, чи накладання протекторатів, чи вкінці для панування над світом. А бодай не можна вести світової війни, що криє в собі жахливе ризико, яке накладає страшні жертви на всю людність".

ЗАТРОЄНІ ПОМАРАНЧІ.

Агенція „Ехо" повідомляє: У Гамбургу ствердили, що помаранчі, привезені з Палестини, є затроєні арабами. Ці транспорти нищено в порті. Тому, що в дорозі з Яфи до Гдині є більші транспорти помаранч, у порті в Гдині рішили провірити кожний транспорт, щоб у продажі в краю не було затроєних помаранч.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ У ЗАДВІРЮ.

Повітове старосто в Перемишлянах рішенням з 28. березня ц. р. припинило діяльність чотирьох українських товариств у Задвірю, пов. Перемишляни, тому, що їх „діяльність загрожувала безпеці, спокоєві та публичному ладові".

НЕБЕЗПЕКА ОБЄДНУЄ.

„Дзенік Польскі" в статті п. н. „В обличчю поважної ситуації — серби й хорвати ліквідують взаїмні спори" — пише:

„Сьогодні стоїть Югославія перед наглядною конечністю національного обєднання, яке єдино вможливить їй ставити чоло буревієві, що зірвався над долиною Дунаю.

Тому, здається, нема сумніву, що серби й хорвати є сьогодні рішені дефінітивно зліквідувати спір, що від 20 літ ваготить над молодим королівством. Бюджетові дебати в сенаті скорочено з метою швидкого приняття проекту бюджету вже ухваленого соймом. У той спосіб уряд могтиме приступити негайно до здійснення місії, для якої спеціяльно був уконституований.

Премієр віднхав з тією метою до Загребу, де відбуде нараду з провідником хорватів д-ром Мачеком. Послідує між ними виміна з одної сторони хорватських домагань, а з другої сторони пропозицій сербських, при чому постановлено, що теперішні границі Югославії, а так само справа пануючої династії залишаються поза скобками всяких дискусій".

„Домагання д-ра Мачека дадуться зясувати так:

Хорвати, як історична національна одиниця, мусять одержати повну суверенність, з якої уступлять у користь державної спільноти стільки, скільки конечно з огляду на її існування в рямцях міжнародних і внутрішнього функціонування.

Прийняття, хоч би тільки частинне хорватських домагань потягне за собою глибоку конституційну реформу".

ПАМЯТНИК ХРИЗАНТЕМИ.

На світі видніє чимало памятників заслужених людей; навіть звіряга знайшли тривке місце з приводу великих заслуг. Але ось у Тулюзі побудували памятник хризантемі, — це мабуть єдина памятка на світі, що присвячує особливе місце ростині.

Справді біля отого памятника видніє постать Пір Бернета, винахідника хризантеми й її аклімазатора у Франції, але він займає там другорядне місце.

Бернет — це відомий огородник, що привіз хризантему з Азії, й у Тулюзі заложив великанські її плянтації. Сьогодні ціла околиця має особливу славу з годівлі цих прегарних квітів, що дають працю й по житок тисячам родин.

РОЗВЯЗУЮТЬ „ЛУГИ".

Повітове старосто в Надвірній розвязало „Луги" в таких селах: Назавізові, Тарновиці Лісній, Перерослі, Пнів, Пасічній, Молодькові, Солотвині, Росільній, Лоєвій та Майдані к. Солотвини. Крім того заборонило засновати нові „Луги" у Прислупі і Фентераді к. Пасічної.

СЛІДСТВО ПРОТИ УКРАЇНЦІВ У ШВАЙЦАРІЇ.

Мадярська пресова агенція подала вістку, що швайцарська поліція в Берні почала слідство проти деяких українців, що живуть у Швайцарії.

ПОВІДОМЛЯЮТЬ СВІТ ТІЛЬКИ ПРО „ЛЬОЯЛЬНІСТЬ" УКРАЇНЦІВ

ВАРШАВА. — Пресова агенція Гавас подає, що найбільша українська політична партія УНДО заявила готовість „сповнити обовязок льояльности супроти Польщі" та вести політику „незалежну від заграничних впливів". В „заплату" за те партія домагається від Польщі „повного культурного розвою українського народу".

Чого не подають?

Замітне те, що від кількох місяців існує на всіх українських землях під Польщею польський терор. У багатьох повітах позамикано буквально всі українські товариства. В однім тільки дні позамикано до тюрм сотки українських студентів і студенток в однім тільки Львові. Та про те все нічого не подає Польська Агенція Телеграфічна. Ні не згадують за те чужинецькі кореспонденти. А українська преса, будучи під польською цензурою, світить білими картками.

ВІДПОВІДЬ ГІТЛЕРА.

БЕРЛІН. — Нетерпеливо очікувана цілим світом відповідь канцлєра Гітлєра на мирове предложення през. Рузвелта дасться звести до таких точок: Президент Рузвелт повинен допомогти Німеччині дістати назад забрані їй кольонії. Він повинен также подбати, щоб не пропали безслідно ті 14 пунктів, що їх проголосив президент Вилсон, беручи в оборону поневолених і ограблених. Польщі обіцяв Гітлер вільний доступ до моря, даючи до пізнання, що німецько-польські відносини є напружені. Канцлер зазначив, що вже не існує морський договір між Німеччиною і Англією і Німеччина буде тепер зброїтись на морі після свого уподобання. Також виходило з його промови, що вже не існує і польсько-німецький договір.

При кінці Гітлер заявив, що „телеграму" президента Рузвелта прийме або відкине парлямент.

„ПАТРІОТИЧНИЙ СПЕКТАКЛЬ".

КИЇВ. — Так називають советські газети виставу „Богдан Хмельницький", яку грають майже щодня в київському театрі імени Франка. Пишуть, що вистава „сильна й важлива своєю мистецькою проповіддю патріотизму та героїзму, відданости справі народу, своїй батьківщині". Та історичні герої змальовані досить блідо. Але є вдала сцена бою під Жовтими Водами. Музика композитора Ревуцького особливо добра в повній тривожного розду му картині ночі перед боєм.

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ВИСТАВА.

КИЇВ. — Відкриту в Києві республиканську виставу, присвячену 125-річчю з дня народження Шевченка, відвідує пересічно звичайного дня з тисячу людей.

ДОБРЕ, ЩО БУЛО МІСЦЕ НА ОДНУ УКРАЇНСЬКУ ПЕСУ!

КИЇВ. — Студенти 3 курсу київського театрального інституту виставили цього року такі песи: „Діти Ванюшина" російського драматурга Найдьонова, „Вассу Железнову" Горкого, „Сам у себе під вартою" Кальдерона й „Ойцер" жидівського письменника Шолом Алейхема. Та таки знайшлося місце й на одну українську песу. Є нею „Камяний Господар" Лесі Українки.

ПОКАЗУЮТЬ ДЕІНДЕ, А РІДКО В КИЄВІ.

ЛЬВІВ. — „Діло" подає у своїй хроніці з Совєтської України, якою покористуємося, що київська державна опера виїхала на вистави до Ленінграду, де між іншим виставить оперу „Тарас Бульба", яку тепер показує тільки на гостинних виступах, а не в Києві.

УСУНУЛИ „НЕПОРОЗУМІННЯ".

БУДАПЕШТ. — Телеграма до „Ди Ню Йорк Таймс" подає, що мадярський міністер справ заграничних був недавно в Гітлера і „успішно усунув непорозуміння, які повстали через прилучення Карпатської України до Мадярщини".

НОВИЙ ПЕРЕЛЕТ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

МОСКВА. — Відомий советський летун Володимир Коккінакі вилетів з Москви разом з отаманом Михайлом Гордієнком на літаку „Москва", щоб долетіти до Ню Йорку з привітом на світову виставу. Полковник Коккінакі відомий з того, що перелетів без перестанку простір між Москвою і Владивостоком.

АМЕРИКА І СОВЄТИ.

ЛОНДОН. — Кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" подає з Лондону, що це Злучені Держави натискали на співпрацю з Совєтами, та що це заважило на тім, що публична опінія в Англії заявилася за військовий союз Англії, Франції й Совєтів.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сиі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ІДЕЯ ВИГРАЛА!

Нераз тратив український нарід свою владу на своїй землі. Нераз ми гинули в боротьбі з ворогами, залишаючи нащадкам нові кайдани і нову неволю. Подібне сталося знову тепер, коли нам знищили рідну владу в Карпатській Україні.

Але знаємо, от хочби з історії останнього нашого пориву до волі й своєї держави, що по наших невдачах навіть найбільший і найдовший ворожий гнет не годен був зломити цілковито життевої сили нашої нації. І тому ми все ставали до нового бою і до нових жертв. Доказом цього може послужити також і геройська боротьба за Карпатську Україну. Ось тому всі ми, здусивши біль за втраченою Карпатською Україною, маємо тепер горде почуття, що наша нація виявила себе і на тім малесенькім клаптику нашої землі достойною великого нашого ідеалу: Великої, Незалежної й Соборної Української Держави.

Ми бачимо далі, що та велика траґедія, що стрінула Карпатську Україну, викликала серед нас одні й ті самі почування. Треба таки подивляти оті розумні й високо благородні думки, що їх знаходимо в тих численних листах, що їх нам надсилають наші читачі, а одержують від своїх рідних чи знакомих з рідних земель чи скитальщини. Тяжкі й мозольні селянські руки, чоловічі й жіночі, молодечі й старечі, виписують такі достойні речі, що хотілосяб цілувати ті руки, що таке писали. А це величезний здобуток! Це видно наглядно, що в нас тепер: одна душа і один народ.

Зазначимо, що не булоб дива, колиб нам довелося переживати тепер і дуже погане. Очевидно не від ворогів, бо то є природнім, але з власної вини. Бо в часі народніх катастроф люди часто заломлюються. Звичайно в таких моментах збільшається міжпартійна гризня, бо одні на одних нападають, щоб себе вибілити, а вину за катастрофу перекинути на другого. Крім цього кожна катастрофа це звичайно нова нагода для нових спекуляцій ріжних політичних авантурників. А український нарід не може бути тут виїмком. Тому і це треба вважати великим здобутком, що в Рідним Краю, особливо під Польщею, наш нарід задержав вцілости достойну поставу, звернену проти — ворогів. Та цього не можна сказати про українську іміґрацію в Америці, бо тут знайшлися такі, що почали використовувати траґедію Карпатської України для знеславлення українського визвольного руху. Ось тому треба усім нам доложити старань, щоб наша іміґрація в Америці не дала змоги руїнникам і аґентам чужих інтересів нищити той український національний капітал, що його здобула ціла нація через геройську поставу Карпатської України. Гідність, яку здобула собі тепер наша нація, повинні ми спільними силами використати для освідомлення Америки щодо слушности нашої справи. А це буде правдивою службою Рідному Краєві.

ЗАКАРПАТТЯ

Карпатську Україну стрінула траґічна доля. Та теперішній стан — в часи, де все щодня міняється — не вважаю за остаточний. Уважаю, що там зроблено багато помилок, яких можна булоб уникнути. Уважаю, що терпеливий уряд в Хусті пустив забагато „шантрапи" в столицю. Та не хочу підводити підсумків, поки це все не дочекається свойого висвітлення і оцінки. Зате хотів би спинитися на чімсь іншім, а саме на тім новім дусі, який — за короткий час існування українського Закарпаття як держави — повіяв відти на нас...

Новий дух, новий вітер, який так приємно вражав тих, які памятають ще фантастичні часи Центральної Ради і Директорії.

В чім був цей новий вітер?

За Центральної Ради — проголошено „культурну автономію" всім меншинам в Україні, а вони використали її відразу для того, щоб при першій нагоді — зрадити Україну... Отже Карпатська Україна в такі штучки не бавилася... Мала одно й друге на увазі.

Центральна Рада дуже кокетувала з соціялізмом, Карпатська Україна — виразно повернулася до нього спиною як до небезпечного ворога...

Центральна Рада наївно відносилася до жидів, що симпатизували з її найгіршим ворогом - большевизмом. Карпатська Україна віднеслася до жидів справедливо і розумно, вказуючи жидам виразно і недвозначно їхнє місце як національної меншини, а такою своєю рішучою поставою уряд Карпатської України зазнав більшого поважання серед жидів, ніж його мала Центральна Рада з її — лібералізмом.

Центральна Рада довго зволікала з проголошенням України незалежною державою і все оглядалася на Петербург... Закарпаття — фактично відразу стало на шлях здійснення самостійности.

Центральна Рада, що працювала в надзвичайно складних обставинах, що вимагали скорого й остаточного вирішення, держалася надто цупко засад демократичного парляментаризму. Рішала все тимчасово — аж до скликання Установчих Зборів України, які мали вже все остаточно вирішити... Карпатська Україна оцінила відразу ситуацію краще і не зважаючи на ніякі такі засади, ділала скоро там, де цього вимагав інтерс нації...

Центральна Рада — особливо устами своїх соціялістичних членів (Винниченко і ін.) висловлювала нераз велику нехіть до військової сили і армії. Це був — „мілітаризм". Карпатська Україна відразу стала на точці погляду, що лише збройна сила може забезпечити країні — лад, порядок і самостійність...

Центральна Рада та її „демократичні" оборонці нераз (особливо соціялістичні партії) — радила вступати в переговори з большевиками, надіючись, що можна з ними жити в злагоді... Карпатська Україна відразу стала на тому, що з запеклими ворогами українського народу Закарпаття, себто з мадярами, не має згоди і не може бути...

І ось з цього вийшов той героїчний чин, коли то Карпатська Україна, нападена ворогами і зраджена ніби „приятелями", без надії на поміч і навіть на успіх, приняла свідомо визов і хопилася за зброю.

Ідеї, що їх ширили в Чехії, а це про вагу матеріяльної цивілізації й ставлення матеріяльного чи культурного доробку народу на першім пляні, а самовладности на другім — не найшли зрозуміння на Закарпатті. І ось тому новий героїчний вітер, який повіяв на нас від нашої Срібної Землі, диктував такий наказ: скорше впасти з зброєю в руці, створивши потомним вікам леґенду, аніж — скоритися як раби...

Новий вітер, що повіяв на нас з Закарпаття є такий, що подмух його відчули й чужинці і наші вороги. Відчули, що брехнею є уважати українців за недорослих до самостійности. Що народ — який **так** відповів на зрабовання своєї свободи — **є гідний цю свободу мати...**

І напевно її матиме.

Той новий дух, ця нова психіка, що вдерлася побідно в нашу душу — є запорукою, що час остаточного визволення нашого народу — не далекий.

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ҐОНТА

Про багацько, дуже багацько героїв України знаємо ми, і маємо точні історичні вістки й народні пісні про них, і є у нас і мистецькі зуподоблення їх та їх вікопомних чинів... І багато тих пропамятних геройських подвижників в історії України, від найдавніших часів почінаючи, аж ген — до нашої, сучасної вже епохи. Та проте — скількиж то ще в нас таких героїв, що то про них ми знаємо ще дуже мало, а іноді й зовсім нічого! Або таких, що їх історики ворожих нам народів причислили собі просто до того національного середовища, на якому їм найбільше залежало, і вони отак цілими століттями вважались уроженцями таких і таких то народів, а до рідного їм українського народу ніби не мали і не мають ще завжди! — ніякого відношення. Ми читаймо з цього погляду ось хочби незвичайну цінну брошурку пок. нашого діяча й письменника **Вячеслава Будзиновського** п. н. **„Ішли діди на муки"** (Львів, 1924), а устрінете там цілі ряди славних подвигами імен, яких зрештою в багатьох підручниках української історії не найдете зовсім. Та до тієї книжечки Будзиновського я поверну ще в окремій статті, а нині хочу звернути увагу читачів лиш на одного, добре у світовій історії відомого героя, який, почінаючи від **р. 1514,** вважався і ще завжди вважається постаттю з історії Мадярщини, тоді, коли це властиво один з героїв **Карпатської України!**

Іде мені тут про особу **Юрія Довжія,** головного ватажка з часів пропамятного повстання українських селян на Мадярщині в р. 1514, що відомий в історії саме як провідник того повстання, а ще більше своєю нечуваною жорстокою мученицькою смертю, якою покарав його після оконечної перемоги мадярів семигородський вельможа, воєвода **Янош Заполія.** Смертю, яка своїми страхіттями нагадує подекуди страшну смерть, що її завдали колись ляхи ватажкові українського гайдамацтва, **Іванові Ґонті (1768),** через що я і назвав в цій статейці нашого карпатсько-українського героя — закарпатським Ґонтою.

Але тепер спитаймо:

Якжеж воно було властиво з повстанням Юрія Довжія?

Воно вибухло за володіння короля Володислава II., одного з нащадків Ягайлонів, сина польського короля Казимира IV., що був вибраний мадярськими вельможами королем лиш тому, щоб ті вельможі мали змогу тримати його міцно за чуб, а сами робили, що їм подобається, отак, як це здебільша водилося скрізь з електоральними королями-чужинцями в тодішніх державах. Мадярська шляхта ось з давніх давен творила, що так скажу, державу в державі, не слухалась своїх королів і намагалась обмежувати по мозі їх права та фактичну змогу правління, а це незвичайно відемно зазначувалось в першу чергу в соціяльнім положенню суспільних низів, особливож тодішнього селянства. Адже XVI. століття цеж і епоха **т. зв. селянських воен,** які, правда, починаються щойно **1525 р.** — головно в Німеччині але до того часу були підготовлювані всякого роду поменшими ворохобнями, викликуваними власне матеріяльною нуждою селянства та безоглядним гнетом зо сторони всякими привилеями могучих вельможів.

Зокремаж українські селяни на просторах Мадярщини карались водно важкими лихоліттями, запровинюваними безоглядністю ненаситних панів Мадярщини.

Але саме в р. 1514 селянство в наслідок особливих обставин добуло змоги станути на прю зо своїми гнобителями.

Тоді ось турки почали знову раз непокоїти південні границі Мадярщини, з огляду на що мадярський достойник церкви, **кардинал Тома Бакач,** який саме в ту пору перебував у Римі, виєднав собі у папи Льва X. довіл кликати людей у Хрестоносний похід проти турків, і продовжав свою акцію навіть після того, як король Володислав заключив з турками черговий мировий договір. Правда — дехто з мадярських вельможів остерігав Бакача перед тими заходами, вказуючи тут на те, що оброюючи селянство проти турків, можна діждатися того, що селяни повернуть одержану зброю не проти турецьких наїзників, а таки проти його найближчих гнобителів — мадярських панів. Але більшість мадярської шляхти так захопилася хрестоносним походом, що його проповідав кардинал Бакач, що в можливість якоїсь селянської ворохобні не вірила, і отак і зо своєї сторони причинилася до прилюдного проголошення хрестоносного походу при кінці квітня 1514 р.

А враз з тим почали до головного табору хрестоносців біля Пешту напливати могутні маси селянства, головним ватажком якого кардинал Бакач і призначив українця Юрія Довжія — в мадярських підручниках історії він скрізь Ґеорґ Доса (Дозса) — що був визначився досі у принагідних боях з турками, та одержав у нагороду пишну кирею й золотий ланцюг.

Але заздрим мадярським панам отой здвиг селянства під хрестоносним прапором Юрія Довжія був таки страшенно не по-нутру.

І от ті пани намагались згодом примусити селянство покинути хрестоносний прапор, віддати зброю і вернути знову в темряву кріпацької недолі.

Передовсім ось почались заходи в тому напрямі, щоб не пускати більш в табор Довжія нікого, а тих, що були з ним, примусити до повороту на ріллю при допомозі важких кар, накладаних на їх покинуті рідні. Крім тогож і сам кардинал Бакач наставав врешті на те, щоб Довжій не набирав більш ніяких людей, і безпроволочно станув на турків, що в міжчасі напали на Хорватію. Але цей наказ Бакача наспів у табор Довжія дещо запізно, саме ось після того, як Довжій, обурений загрозливими наказами лютуючої шляхти, не думаючи довго, счинив ворохобню і, замісць на турків, пустив свої ватаги на панів. Вони кинулися зо зброєю в руці особливо в околиці Пешту, де знищили цілу низку шляхотських посілостей та вирізали багато шляхотських родин, після чого Довжій, назвавши себе „королем хрестоносців", подався на чолі майже 40,000-ної селянської армії над Т[illegible], де він задумував обложити і здобути одну з тамошніх твердинь. Довжій наступив передовсім на Сеґедин, але що тут йому не пощастило, то він почав облогу твердині Чоннад, яку і справді добув, після чого рушив походом у сторону Темешвару.

І тут була й вершина переможного походу ворохобленого гайдамацтва на Мадярщині.

Бо оконечної перемоги ось Довжієві добути не вдалося, навпаки почата ним боротьба зо шляхтою за кращу долю селянства покінчилася для нього невимовно траґічно.

А той некорисний для Довжія зворот в його змаганню з мадярськими вельможами почався часу, як на арену бою вступив згаданий вже мною семигордський вельможа Янош Заполія, що опісля став васалем Туреччини й мадярським королем.

Заполія не міг простити Довжієві і його ватагам дотеперішніх перемог, він зробив себе речником „нечувано — як казалося — покривдженої шляхти", і рішився за всяку ціну покласти змаганням Довжієвої армії кінець.

І це незабаром і сталося.

Коли ось Довжій зо своїм військом облягав уже другий місяць Темешвар, Заполія, який тільки шукав нагоди скріплювати авторитет своєї особи і своєї могучости, рушив знашвидку призбираною армією на Темешвар і побив тут ватаги Довжія так катастрофально, що майже половина їх вигинула, а Довжій враз з братом Григорієм та ще з іншими ватажками попався в полон. Діставши їх отак у свої руки, нелюдський мадяр велів їх упродовж цілої низки днів виголодити до краю, після чого виснажених тортурою голоду вщерть, щойно віддав на властиві муки, передовсім же самого Довжія. Його ось посадили на розпалений до білого залізний трон, на голову всадили йому такуж саму розжарену залізну корону, а у праву руку ткнули нещасному розпечений королівський скиптр. Притімже Заполієві кати розпаленими кліщами виривали йому шматками пів-спечене тіло, і примушували Довжієвих ватажків їсти його.

Та проте кажуть, що Довжій, видержав усі ті пекельні муки без одного слова скарги, тільки раз один страшно посміхнувся, коли побачив, як його колишні співборці дали себе примусити їсти його тіло...

Справді:

Хто з нас не пригадає собі притім велико-мученицької смерти Ґонти, в подібний спосіб тортурованого вириванням живого тіла та посадженого притім на розпалених залізних штабах за наказом ляцького ґенерала Браніцкого?

* *
*

А селян вигубили тоді сіпаки Заполії до 70,000, після чого всякі постанови відносно кріпацтва загострено так дуже, що для селянства настала на довго доба найстрашнішого поневолення...

Д-р Остап Грицай.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина друга.

(65)

— Князю Борисе Тулупов, ти забув Господа Бога і погордив нашими великими для тебе і твого роду ласками, ти хотів втекти з нашого царства до ворога нашого Жиґмонта-Августа по приміру зрадника Курбського, а твоя мати допомагала тобі в тім намірі. Але Бог відкрив зраду, і тебе прихоплено в дорозі разом з матерію, тож тепер для тебе люта кара. Посадити його на кіл!

— Царю-государю! — сказав засуджений — я тебе не зрадив, а з твого царства хотів втекти задля тої причини, що ти, государю, гніваєшся на нас і свою царську опалу кидаєш на нас без всякої нашої провини. Пса вибити без причини, то й він втече з хати. Нині я в твоїх руках. Роби знами, що хочеш. Є судьба над тобою: Бог на небі Він відплатиться тобі за нас всіх.

Тулупова посадили на кіл.

— Ти не цар, — крикнула мати — ти чорт, ти звір лютий. Муч нас, убивай. Най тебе Бог покарає! Погибнеш ти сам і цілий твій кровожадний рід...

— Ха, ха, ха! — закричав цар Іван. — Княгине, у тебе язик справді бабський. Ти мабуть жінка дотепна, тож я задам тобі веселу смерть. Заскоботати її на смерть. Кудеяре, зачинай!

Тяжка робота була Кудеярові. Княгиня кидалась на всі сторони коло сидячого на колі сина. Кудеяр гонив за нею; до нього прилучилися і інші. Княгиня боронилася, кричала, дико сміялася, а вкінці упала без чувства. Дали їй відпочинок. Прийшовши до себе, вона встала, кинулась до сина, а опричники схопили її, повалили на землю і скоботали на смерть.

Цар тішився кілька хвиль тою сценою, а відтак дав знак, щоби приводили інших. Привели одинайцять дворян, обжалованих про змову з покараними вельможами. Цар приказав роздягнути їх всіх до нага, пятьох велів перед своїми очима облити кипятком, але при тім дісталось і двом опричникам, виповняючим царський приказ, бо вони незручно приснули на себе кипятком, а цар видячи це сміявся. Тром з засуджених відрубали руки, а тром ноги, і відтак підганяючи їх нагайками, присилували, щоби одні бігали а другі повзали, доки не стратили чувства від сильного упливу крови. Тоді цар приказав Кудеярові добити їх ударом кулака в голову.

Цар звернувся до опричників, грімко спитав:

— Чи справедливий мій суд?

— Справедливий, государю, — закричали опричники — як суд божий.

— Чи справедливий мій суд? — поспитав цар Кудеяра.

— Справедливий — сказав Кудеяр, а в душі почув великий біль... Він чув, що попався в таку яму, з котрої вже не можна видобутися. Він ненавидів царя, погорджав собою, але бажання побачити свою Настю перемогло.

— Поки що досить — сказав цар — час на вечірню.

Всі вийшли, полишаючи серед калюжі крови, обсмалені і безображені трупи, дим, душачий смрід і одно ще живе существо, — Тулупова на колі, що в страшних муках дивився на лежачу у його ніг мертву матір.

Задзвонили на вечірню. Опричники як перед тим били поклони, а цар побожно читав псалом: „Благослови, душе моя, Господа!" По вечірні і повечерію цар велів приклúкати Кудеяра.

— Сідай — сказав цар лагідно до Кудеяра — та розповідай нам про свої пригоди; мабудь ти, бідний, не мало горя перетерпів, але за те всілякого дива побачив.

Кудеяр зачав розповідати свої пригоди. Цар слухав уважно. Коли Кудеяр говорив про ті муки, які терпів в кафинській вязниці, цар перебивав йому зітхненнями і словами: „ах, злодії, ах, люті людоїди!"

Кудеяр покористувався таким розположенням царя і заговорив про свою жінку.

— Бідна! як вона горювала за тобою!

— Царю-государю, — сказав Кудеяр і кинувся до ніг царя — заяви свою батьківську ласку. Буду за тебе вік Бога молити! Кров проллю за тебе, мого государя! Дозволи побачитись з моєю жінкою.

— Побачиш, побачиш — сказав цар. — Трохи потерпи. Ось одну пробу ти вже перебув. Наступить друга, а коли виповниш, прийде третя і тоді побачиш жінку. А тепер оповідай дальше.

Кудеяр продовжав своє оповідання і коли скінчив, цар велів дати йому чарку кріпкого меду і сказав:

— Іди, Кудеяре, відпочивати. Ти зробив велику дорогу до нас, а сьогодні таки умучився. Завтра для тебе знов робота. Іди, Бог з тобою.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПОЧИНАЄТЬСЯ.

Коли в Америці ведеться горяча кампанія за допущення поза квотою до Америки втікачів з ріжних тоталітарних держав, в тій самій Америці ведеться кампанія проти давніших імігрантів.

У Норт Терітавні, в стейті Ню Йорк, підприємства, що виробляють головні части автів для Генеральної Моторової Корпорації, почали відправляти з роботи всіх робітників, що не є американськими громадянами. Кажуть, що мусіли це зробити, щоб виконати новий федеральний закон, на основі котрого підприємства, що продають вироби федеральному урядові, мають право наймати на роботу лише громадян Злучених Держав.

ГРОШІ НЕ СМЕРДЯТЬ.

Можливо, що підприємства справді не хотіли цього робити, одначе, що сказати про юнії, котрі, як викинені з роботи віднеслися до них по оборону інтересів робітників, відповіли, що закон має бути виконаний і тому вони не можуть протестувати?

Адже вони брали вкладки від таких імігрантів?

ЛЕГКО НАСЛІДУВАТИ.

У міській раді Ню Йорку оноді подано проект міського закону, на основі котрого мається заборонити ношення чужинецьких уніформів. При голосуванні впали за резолюцію всі 25 голосів; а лише один голос не записано, бо радний був неприявний через недугу.

Однодушність показує настрої Ню Йорку в цій справі. Звісно Ню Йорк ще не вся Америка, але за приміром Ню Йорку можуть легко піти інші міста.

ЛИШЕ ЧУЖІ, — НЕ СВОЇ.

Здавалося би, що ношення уніформів це маловажна справа; на думаючу людину уніформ не має рішаючого значіння. Він знає, що краса уніформу ще не означає краси ідеалів організації. Одначе, останніми часами було аж надто доказів, що думаючих людей мало, що люди люблять ходити юрбою та що мало річей так вяже людей, як власне уніформ. Заборона уніформу може бути смертельним ударом у неодну таку організацію.

Забороняючи чужинецькі уніформи, а тим самим дозваляючи свої уніформи, міська рада дала до зрозуміння, що це зле, як люди приступають без думки до чужинецьких організацій, але як вони приступлять бездумно до американських, то це О. К.

ЗАКОН САМОЗАХОВАННЯ.

Медичний Союз стейту Ню Йорк підносить протест проти напливу лікарів-утікачів з чужих країв та домагається „розумного обмеження" проти допущення їх до практики в Америці.

Підносить це домагання в імені „закона самозаховання": значить, як допустять забагато чужих лікарів, свої не будуть могти жити.

Каже Союз: Лікарі мають природну симпатію до втікачів, але багато наших членів почуває, що американську гостинність надуживається. Тому треба обмежити натовп у вже й так переповнену професію.

Що буде, як інші професії почнуть таке становище займати? Адже котра професія нині не є переповнена?

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Доклад про Український Червоний Хрест.

Підчас побуту пані Ст. Галичин, голови УЧХ, ОДВУ, яка прибула на концерт О. Басараб, наше жіноцтво мало добру нагоду почути про працю українського націоналістичного жіноцтва в рідному краю та на еміґрації.

Прелеґентка широко змалювала працю, яку ведуть українські націоналістки в рідному краю по ріжних орґанізаціях.

Польська ворожа влада старається за всяку ціну спинити розвиток цеї праці. До чого доводить ляцька окупація, свідчить факт, що всякі спроби створити Український Червоний Хрест не вдалися. Українська жінка мусить йти в підземелля та разом з націоналістичним активом підготовляти кращу долю для своєї нації.

На еміґрації є дещо відмінні відносини. Українські націоналістки мусять використати ці можливості, головно, коли іде про таку велику й гуманну працю, яку виконує Червоний Хрест. Отож ми повинні тут приготовляти бодай якщо не широкі кадри, то хоч свідому провідну верству, яка на випадок ріпаючих подій, моглаб станути до праці там, де буде треба.

Це й є авдання УЧХ, ОДВУ в Америці. Не зважаючи на великі перепони, що їх орґанізація стрічає на шляху свойого розвитку, всеж таки при добрій помочі та охоті й тут можна використати широкі можливості.

Українська жінка в Америці вже освідомлена. Найкращим доказом являється зріст УЧХ, ОДВУ. Ця орґанізація начисляє уже понад пятьдесять відділів.

Переведено збірку на поміч політичним вязням: Зложили по $1: о. І. Ковальчук, Софія Кудик, Ева Бек, Анеля Ветечак, Софія Коцеловська, Марія Тимчук, Ю. Небор, В. Грицкевич, П. Бабак; по 50 ц.: Анна Симочко, Розалія Сидорик, Ксеня Плетяк, Катерина Лацик, Єва Зелінська, Пелягія Нісевич, Анна Ковальчик, решта дрібними. Збірку в сумі $17.65 переслано на політичних вязнів.

Місцевий парох о. Ковальчук подякував прелеґентці та завзивав присутніх створити відділ УЧХ, та вести працю на добро і славу нашого народу. Відділ створено й до нього вписалося багато місцевого жіноцтва.

Як започаткувати орґанізаційну працю в відділі, та повести активну працю, то цеї справи, як заявила голова УЧХ, припильнує орґанізаторка на Шікаґо, пані Ксеня Плетяк.

Уґрава 54-го відділу УЧХ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДУХОВЕ ОБЄДНАННЯ.

Питання єдности, піднесене д-ром В. Ґаланом у „Свободі", є важне. Інж. Куропась опрокидує погляди д-ра Ґалана про „механічну єдність". А я думаю так:

Нам не треба „механічного обєднання", бо з нього нічого не вийде. Нині буде, а завтра розлетиться. Буде хіба ще одна „невдача". Та думаю, що й неможливо всіх обєднати „ідеольоґічно". Тому я є за „духове обєднання". А розумію його так, як це розумів Гінденбурґ, що сказав по війні до ворогів Німеччини: „Ви нас побідили, але не вбили нашого духа і тому ми виграли, а не ви".

Подібний дух був у поляків, коли вони визволялися. Є в них і тепер, коли заходить небезпека для Польщі.

Духове обєднання повинно бути оперте на тім, що нас болить. На тім, що наш Рідний край в неволі, а наш нарід у кайданах. Тому найважніше є те, щоб всі ми розуміли і відчули те, що треба дати поміч нашим братам у старім краю. А як визволитись нам? Так, як буде можливе. Треба використати усі засоби і кого тільки можна і що тільки можна. Як можна добути автономію, то треба допомагати її добувати і тим, що вірять тільки в революційний спосіб боротьби. Припускаю, що є і такі, що можуть не вірити в успіх революції. Але як вона зачнеться, як підніметься несподівано нарід в такий спосіб, як це тепер сталося в Карпатській Україні, то кожному треба ставати в ряди, боротися і допомагати справі визволення. Треба це зробити навіть тим, що були проти революції.

Сьогодні годі передбачити точно, якими шляхами піде наше визволення. Але одне певне: для цеї справи треба працювати. Сказав Линколн, що успіх його життя залежав від трьох річей: 1. праця, 2. праця, і 3. праця. Ось того треба нашій нації й нашій іміграції. Можуть бути в нас ріжні партії й ріжні ідеольоґії. Але для справи України треба усім працювати, усім жертвувати, усім протестувати проти злочинів, доконуваних над українським народом і усім треба бити ворогів. Не дивімся (як це є часто в Америці між нами!) хто починає. Зачало „Обєднання" збирати гроші, так чому бути проти цього? Воно висилає гроші туди, куди йому кажемо. Хтож може мати якийсь закид проти цього? Може хтось не годиться з „ідеольоґією", але не може не годитись з тим, що воно посилає чесно гроші на ті гуманітарні чи інші цілі, на які йому кажемо висилати!

З щораз новими покликами до щораз нового обєднання далеко не зайдемо. Їх уже було повно в Америці. Всі ми це добре знаємо, що в тих, що так „обєднувались", не було по правді доброї волі до обєднання, не було хотіння обєднання. Погляньмо на те, хто, коли і за що розбивав наші обєднання, а побачимо, де є корінь лиха.

Усім нам треба у першу чергу справжнього хотіння обєднання. Треба хотіти бачити і оцінити те, що вже є обєднане спільною працею.

Іван Кравець.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

На ранених і втікачів з Карпатської України.

Гром. Василь Кацюбій переслав через Обєднання $10 на поміч раненим і втікачам з Карпатської України.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Гарний примір до наслідування.

На поміч нашим героям січовикам, що в обороні своєї дорогої Батьківщини, Карпатської України, як нові інваліди скитаються по чужих краях, для нових нещасних вдів і сиріток, що в голоді і холоді оплакують свою гірку долю, громадяни Теодор і Параскевія з Ню Йорку зложили $5.

Ветеран У. Г. А. гром. Данило Нападій з Н. Й. зложив $5; ветеран Американської Армії гром. Юліян Драгун з Н. Й. зложив $5; пані Марія Біла з Н. Й. зложила $10.

На весіллю в громадян Григорія і Юстини Юрків в Ню Йорку, яке вони справляли в неділю, 16 квітня, своїй донечці Марійці з молодим українцем Михайлом Шура, громадяни М. Савіцький, А. Баран і В. Юрків зібрали між гостями для потерпілих в теперішній траґедії Карпатської України $20. Імена жертводавців, що дали по $1: Г. Юрків, Н. Шура, А. Баран, В. Юрків, Майка, Бук, Лущак, Сеник, Кретів, Калинович, Качур, М. Явний, Р. Захарчук, Конкин, Солтник, Площец, Ромашук, Сидор, Проць і Френків.

Повище згадані жертви для висилки в призначене місце через Обєднання, в сумі $45, передав Петро Задорецький.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ЧИ ВЖЕ НЕМА РІЖНИЦЬ?

Д-р Йозеф Ґебельс, німецький міністер пропаґанди, витається в Білгороді, столиці Юґославії, з д-ром Цінцар-Марковічом, югославянським міністром заграничних справ.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

ПІТСБУРҐ І ОКОЛИЦЯ.

На стаціях **K.Q.V.** в **СУБОТУ, 29. КВІТНЯ, вечором від год. 10.30 до 11.** і на **W.W.S.W.** в **НЕДІЛЮ, 30. КВІТНЯ, вечором від 8:30 до 9.** відспіває **Хор Укр. Прав. Церкви св. Володимира,** під проводом добр. **Мирослава Желехівського, ряд церковних і світських пісень,** в честь нашого артиста оперового співака **добр. Михайла Голинського,** який загостить до **Пітсбурга, Па. на 7. травня і дасть концерт в Литовській салі на Савт Сайт.**

Проситься слухати програми на радіо і прибути послухати Українського Каруза. Цікаво буде послухати хору, який виключно складається з тут родженої молоді. Диригент, котрому заледви двацять другий рік, також тут роджений.

Комітет Хору.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЗАГАЛЬНІ ЖЕРТВИ.

Д. Капітула, з МкеАду, Па., переслав через Обєднання $2 на ранених і втікачів з Карпатської України. В. Попович, Ню Йорк, Н. Й., $2 на ранених січовиків. О. Бандар, Ричмонд Гил, Н. Й., $1 на ранених січовиків. І. Кучмак, Ню Йорк, Н. Й., замісць желань на ранених січовиків $2. Симон Радзік, Дітройт, Міш., $3 раненим січовикам. Н. Н., Ню Йорк, Н. Й., $1 раненим січовикам.

ЕЛЬЗАС, ОНТ. (КАНАДА).

Для січовиків Карпатської України.

Гром. Степан Кривий з Ельзас, Онт., переслав через Обєднання збірку в сумі $27 на карпатських січовиків. Зложили по $5: М. Тимців, В. Матейчук, С. Кривий, П. Манорик І. Рошка; С. Сворд $2.

ЗАГАЛЬНІ ЖЕРТВИ НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

Гром. М. Федорів з Чікопі Фолс, Масс., переслав через Обєднання $3 на ранених січовиків з Карпатської України. На ту саму ціль переслали: І. Шило, з Чікопі Фолс, Масс., $1 і Методій Посацький $2.

ВЕСТ ПУЛМАН, ШІКАҐО, ІЛЛ.

На народні цілі.

Гром. Микола Мацьох переслав через Обєднання $21 з призначенням: $10 на Карпатську Україну, $6 на інвалідів у Львові, на церкву в Дмитрові $5.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На ранених Карпатської України.

На зборах відділу 292 У. Н. Союзу, котрі відбулися 15 квітня ц. р., по полагодженню біжучих справ члени ухвалили виасиґнувати $25 на ранених стрільців Карпатської України. До того зложили поодинокі члени: П. Данчишин, І. Андрусевич, М. Кос, І. Форись, Т. Медвідь, І. Беньо, О. Микулинський. Разом $32, які переслано через Обєднання. В нашій громаді збирали також членниці У. Ч. Х. ОДВУ і багато наших членів дало свої жертви їм.

П. Кісел, секр. від. 292 У.Н.С.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертвам мадярського дикунства.

Одна наша громадянка, що не бажала виявляти свого імени, переслала через Обєднання $5 „на бідних наших ранених дорогенькиx Січових Стрільців, котрі боролись на Карпатській Україні за нашу волю".

ГАРТФОРД, КОНН.

Жертвам мадярського дикунства.

В день Воскресіння Христового при виході з укр. гр.-кат. церкви на поміч раненим і втікачам з Карпатської України зложили: М. і Е. Данилів $6; по $1: К. Саган, М. Нестор, Е. Моравська, П. Данилів, А. Данилюк, А. Лобур (з Нюарку), М. Пащак, п. Кучер, К. Гринчук, М. Дерех, І. Шостак, В. Стефанів, Е. Лата, І. Саган, А. Гвіздь. Решта дрібними. Разом висилаемо через Обєднання $50 на згадану ціль. Збіркою занялись членки Українського Червоного Хреста.

Анна Данилюк.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Жертвам мадярського дикунства.

Гром. А. Бугуцький переслав через Обєднання $5 на ранених і втікачів з Карпатської України.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Жертвам мадярського дикунства.

Замісць святочних желань гром. Йосиф Буката переслав через Обєднання $5 потребуючим помочі в Карпатській Україні.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

На Карпатську Україну.

Гром. Олекса Юзефчик переслав через Обєднання $5 на Карпатську Україну.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(94)

Зо злобною усмішкою Герат приступив до Магри. За той час Магра вже догадалась своїм жіночим інстинктом, чого Герат тут шукає. Змірявши його холодно своїм зором Магра твердо заговорила: „Забирайтесь!" „Ого го, моя дорога. Ти так говориш, начеб то я був вязнем, а ти королем. Покищо я король і даю прикази". В тім моменті відкрились двері і увійшла королева.

Вона стояла хвилину і опісля просичала: „Так, ти забирайся звідсіля чимскорше". Герат зніяковів. Він, хоч король, то таки боявся своєї жінки. Бо хоч королева Ментеб не дуже дбала за свого чоловіка, але її лютило, що якась інша жінка привабила його до себе. Король знав, що жінка вміє мститись. Королева заговорила: „Завтра ця чужинка мусить сконати".

Король потакнув і скромно вийшов з кімнати. Магра залишилась сама і почала роздумувати над своїми останніми годинами. Та Магра до страшків не належала. Очевидно, вона вмирати не хотіла. Але, колиб смерть мусіла наступити, то бодай не без спроби врятуватись. Вона рішила втікати до Тарзана, хочби до міста Атару. З Тарзаном навіть у пекло, думала вона.

Цього вечора Магра мала нагоду побачитись з Тетаном. Вона розказала йому цілу історію і прохала помочі. Тетан обіцяв їй поміч, бо, як казав, Тарзан врятував йому життя, тому він зобовязаний супроти Тарзана і його приятелів. Та заразом він перестеріг її, що вона пускається майже на очевидну смерть. Після того він вказав їй шлях, куди утікати.